Poštnina plačana v gotovini

Prezzo - Cena Lir 0.40

Slovenski dom

Štev. 264. V Ljubljani, v soboto, 15. novembra 1941-XX Leto VI.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Il bollettino No. 530:

Nuovi successi contro gli aerei inglesi

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

In Africa settentrionale su fronte di Tobruk attività dei nostri reparti avanzati.

Negli scontri locali di recente avvenuti, oltre alle perdite inflitte, sono state catturate numerose armi.

In Africa Orientale sui fronti di alcuni settori di Gondar sono in corso accaniti combattimenti.

L'aviazione germanica ha bombardato obiettivi della Piazza di Tobruk.

Sul fronte di Sollum sono stati abbattuti due aerei nemici.

Altri due sono caduti in fiamme: uno colpito dala difesa c. a. di Bengasi durante l'incursione che ha causato alcune perdite tra la popolazione mussulmana, l'altro abbattuto in combattimento da un nostro ricognitore a Giarabub.

Un quinto apparecchio britannico costretto dala nostra difesa ad atterrare sulla costa marmarica è stato catturato intatto con l'equipaggio costituto da tre ufficiali e da tre sottufficiali.

Vojno poročilo št. 530:

Novi uspehi v zraku proti Angliji

Uradno vojno poročilo št. 530 pravi:

Severna Afrika: Na bojišču pri Tobruku delovanje naših prednjih oddelkov.

Pri krajevnih spopadih pred kratkim je bilo poleg izgub, prizadejanih sovražniku, zaseženega še mnogo orožja.

Vzhodna Afrika: Na raznih odsekih pri Gondarju potekajo srditi boji.

Nemško letalstvo je bombardiralo cilje v trdnjavi Tobruk.

Na bojišču pri Sollumu sta bili sestreljeni dve angleški letali.

Dve letali sta padli na tla v plamenih in sicer je bilo eno letalo zadeto od protiletalskega topništva, ko je sovražnik izvedel polet, ki je povzročil nekaj izgub med muslimanskim prebivalstvom, drugo letalo pa je bilo sestreljeno v boju od našega ogledniškega letala v Džarabubu. Peto angleško letalo je bilo prisljeno po naši obrambi, da je moralo pristati na obali Marmarike in je bilo zaplenjeno nepoškodovano s posadko treh častnikov in treh podčastnikov.

Nova junaška dela italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji

Po najhujših bojih z vremenom in srditim sovjetskim odporom, so bili zasedeni novi važni cilji

Vzhodno bojišče, 15. nov. s. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča: Razvoj operacij italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji, kateremu se je v zadnjem času po ostrih spopadih posrečilo zasesti važno industrijsko področje vzhodno od Gorlovke, je pripravil sovražnika do tega, da je pred dnevi poskusil z obupnim protinapadom in ob silnih žrtvah, da bi si priboril izgubljene postojanke. Siloviti sovražnikovi napadi, ki jih je podpiralo topništvo srednjega in majhnega kalibra, so se osredotočili najbolj na italijansko levo krilo, zlasti pa na pehotno skupino, ki ji poveljuje polkovnik Chiaramonti. Toda ta skupina je odločno odbila vse napade in se polastila železniškega križišča, ki je bilo za sovražnika silno dragoceno. Glavni sovjetski namen pri tem napadu je bil ta, da bi preprečili zasedbo imenovane točke po Italijanih, in hkrati preprečiti, da bi se ta italijanska kolona pridružila glavnini ekspedicijskega zbora. Toda kolona polkovnika Chiaramontija se je bojevala srdito in odločno ter preprečila vse sovražnikove obkoljevalne poskuse. Toda proti jutru 10. novembra so naši hitri pehotni oddelki močno pritisnili na sovražnika in si po hudih bojih zagotovili stik z osamljenim oddelkom, medtem ko so ostali oddelki varovali boke napredujočih skupin in s tem onemogočili sovražnikovo nakano, da bi to preprečil, čeprav je metal v boj vedno nove oddelke. Posebno je vneto sodelovalo italijansko letalstvo, ki je brez oddiha bombardiralo in obsipavalo s strojniškim ognjem sovražnika.

Navzlic srditemu sovjetskemu odporu se je naslednji dan že videl uspeh italijanskih čet. Železniško križišče je ostalo trdno v italijanskih rokah, Rusi pa odbiti. Hitri oddelki in deli divizije »Pasubio« so se vedno bolj približevali cilju in desnemu zaščitnemu krilu, hkrati pa odbili vse napade sovjetske konjenice, ki je imela težke izgube in pustila številne ujetnike in vojno blago. Popoldne 12. novembra pa je bila navzlic srditim bojem, snežnemu viharju in mrazu, ki so pomnoževali velike težkoče, vzpostavljena zveza z oddelkom polkovnika Chiaramontija, hkrati pa železniško križišče osvojeno. Celotni ekspedicijski zbor je tako končal novo napredovanje in zadal sovražniku nov hud udarec. Posebne zasluge imajo pri tem čete divizije »Pasubio«, hitre divizije »knez Amadeo Duca d'Aosta« in 3. bersaljerski polk pod poveljstvom polkovnika Garetta. Letalstvo je neutrudljivo sodelovalo pri teh bojih in je brez presledka bombardiralo sovjetske čete in jih obstreljevalo s strojnicami, četudi so bile vremenske razmere vse prej kot ugodne. Iste dni je nemško vrhovno poveljstvo znova pohvalno priznalo prispevek, ki so ga italijanske sile dale na uspeh vojnih operacij na južnem delu ruskega bojišča, in je bil poveljniku generalu Messeju izročen železni križec 1. vrste, zraven pa je bilo pismo, v katerem je general von Keitel, poveljnik nemške vojske na tistem odseku, ponovil svojo pohvalo za italijansko vojsko, njeno junaštvo in posebej tudi za poveljnika italijanskega ekspedicijskega zbora.

Potek vojne v Rusiji:

Nemške čete stoje že tik pred trdnjavo Kerčem

Hitlerjev glavni stan, 15. nov. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje uradno vojno poročilo:

Na Krimu stoje naše čete tik pred Kerčem. Mesto in pristanišče sta pod opazovanim ognjem nemškega topništva.

Letalstvo je obrežne baterije pri Sebastopolu z bombnimi zadetki v polno postavilo izven boja, razdrlo važne vojaške naprave v pristanišču in poškodovalo dve večji motorni vozili. Drugi letalski napadi so veljali četam, ki so bežale iz Kerča. Bojna letala so pri tem potopila dve tovorni ladji s skupno 5500 tonami.

Tudi na drugih odsekih vzhodnega bojišča so bili doseženi krajevni uspehi.

Helsinki, 15. nov. s. Finsko uradno poročilo poudarja, da je navzlic mrazu in minam sovjetsko pomorsko letalsko delovanje bilo znatno in da je še naprej, zlasti tisto, ki ima za izhodišče oporišča v Finskem zalivu, kar jih je v sovjetski posesti. Tudi če Sovjeti tvegajo hude izgube, niso nehali izkoriščati teh oporišč za izpade v finske vode in na finsko nebo. Razen zadnjih sporočenih izgub, je bila predsnočnjim zaradi zadetja ob mino potopljena še ena sovjetska vojna ladja.

Berlin, 15. nov. s. Iz vojaškega vira poročajo, da so nemške čete na bojišču pri Moskvi strle poskus sovjetskega protinapada. Topništvo je hitro vzelo pod natančen ogenj Ruse in jim preprečilo, da bi nastopali v množicah ter jih prisililo, da so se umaknili, ko so pretrpeli krvave izgube in ko so bili poškodovani številni sovjetski oklepni vozovi. Protitankovsko topništvo je uničilo tri take velike voze. Nemci pa so nasprotnika postopno preganjali in ga potisnili onstran postojank, katere je imel.

Angleška letalonosilka „Ark Royal" potopljena vzhodno od Gibraltarja

Rim, 15. nov. s. Angleško pomorsko poveljstvo sporoča, da se je letalonosilka »Ark Royal« potopila zaradi napada neke sovražnikove podmornice. »Ark Royal« je imel 22.000 ton, oborožen je bil s 16 topovi po 11 mm, ki so hkratu služili za obrambo pred letalskimi napadi, dalje je imel 32 protiletalskih topov s po 8 cevmi premera 42 mm, 32 protiletalskih strojnic s štirimi cevmi, dve metali za letala ter je vozil 60 letal. Posadka je štela 1600 mož.

Z njim je angleško vojno brodovje izgubilo tretjo letalonosilko od začetka sedanje vojne. Prvo izmed njih, »Courageous« z 22.500 tonami je potopila neka nemška podmornica na Atlantskem morju, druga »Glorious«, tudi z 22.500 tonami je bila potopljena v nekem pomorskem spopadu na Severnem morju junija 1940. Pripomniti je treba, da je četrta angleška letalonosilka »Illustrious« bila hudo poškodovana po italijanskih letalih letošnje poletje na Sredozemskem morju in da je zdaj v popravilu v Ameriki.

Agencija Reuter poroča, da je bil »Ark Royal« torpediran predsnočnjim na Sredozemskem morju, vzhodno od Gibraltarja, ko je spremljal važne ladijske sprevode. Angleške vojne ladje, ki so bile tam blizu, so skušale ladjo privleči do Gibraltarja, toda bila je tako poškodovana, da so po celi noči nekoristnih naporov morale poskuse opustiti in ladja se je včeraj v prvih jutranjih urah potopila.

Prestolonaslednikov obisk v Pulju

Pulj, 15. nov. s. Prestolonaslednik je včeraj zjutraj nenadoma dopotoval v Pulj, da bi kot vrhovni nadzornik pehote obiskal častniško šolo. Visokega gosta je sprejel poveljnik šole ter častniki profesorji. Po izkazanih časteh je knez Umberto natančno pregledal šolo ter se ustavljal po sobah med gojenci in prisostvoval teoretičnim in praktičnim naukom. Nato se je udeležil skupnega kosila. Popoldne je obiskal športno igrišče in gledal telovadne in vojaške vaje gojencev. Poklonili so se mu zastopniki glavnih oblasti iz mesta, ljudstvo pa, ki ga je prepoznalo, mu je priredilo navdušeno manifestacijo, nakar se je poslovil.

Vesti 15. novembra

Madžarsko nemška pogodba o zdravstvu je bila včeraj podpisana v Budimpešti. Po pogodbi bodo poslej izmenjavali zdravstvene knjige med obema državama, hkrati pa olajšali študij madžarskih medicincev na Nemškem in nemških dijakov na Madžarskem.

Mornariške strelce, ki so bivali v kitajskih mestih Šangaj, Tiencin in v Pekingu je sklenila umakniti ameriška vlada. O tem je dal posebno izjavo predsednik Združenih držav Roosevelt.

Nemčijo in Italijo bo v kratkem obiskala posebna španska zdravstvena komisija. Njen cilj je, da si bo v teh državah ogledala vse zdravstvene naprave.

Posebna finska skupina gospodarskih strokovnjakov bo te dni prišla v Italijo in Švico in se bo pogajala za sklenitev novih trgovinskih pogodb tako z Italijo kakor s Švico.

S finskim odgovorom na ameriško zahtevo, naj se Finska odtrga od svojih zaveznikov in preneha vojno z Rusi se bavijo nemški časopisi in pravijo, da so bili v Londonu in Washingtonu nekoliko presenečeni nad finskim odklonilnim odgovorom, vendar pa se tolažijo s tem, da je finski odgovor sestavljen tako previdno, da še vedno pušča odprta vrata za nadaljnje pogovore. Hkratu se je v Londonu ojačila struja, ki odsvetuje vsako prenagljenost in je proti vojni napovedi Finski, Romuniji in Madžarski, ker bi takšen nastop razburil Skandinavce, ki so vsi protiboljševiško razpoloženi in se ne morejo sprijazniti z dejstvom, da bi morali podpirati tiste države, ki se vežejo s Stalinom.

1,400.000 jenov bo plačala vlada južnoameriške države Peru japonski vladi kot odškodnino za škodo, ki so jo imeli številni japonski državljani v Peruju ob protijaponskih demonstracijah, do katerih je prišlo lanskega maja v Peruju. Tako je objavila včeraj japonska vlada v posebnem sporočilu.

Predsednika japonske vlade generala Toja, dalje zunanjega in finančnega ministra je sprejel v posebno avdienco japonski cesar. Vsi trije so cesarju prebrali svoje govore, ki jih bodo imeli prihodnje dni na izredni seji japonskega parlamenta.

Bolgarski prosvetni minister je izdal odlok, po katerem se tudi italijanščina uvršča med tiste tuje jezike, ki se jih uče Bolgari na gimnazijah in višjih šolah.

2 milijardi in 600 miljonov levov bo bolgarska vlada porabila za izpopolnitev železnic v novo priključenih krajih. Bolgarski finančni minister je sestavil že poseben zakonski predlog, po katerem bo parlament odobril ta izredni kredit.

Obsedno stanje je oklicano v Moskvi in njeni okolici. Od polnoči do petih zjutraj ne sme nihče biti na ulici brez posebne dovolilnice, ker mu drugače preti, da bo ustreljen, pišejo nemški listi.

Oosaw, predsednik birmanske vlade, je po več tednih posvetovanj z Churchillom, da bi postala Birmanija angleški dominion, včeraj prispel v Newyork. Ob prihodu je bil strogo zastražen, da ni mogel dati nobene izjave amerikanskim časnikarjem.

Iz Bukarešte poročajo, da bo v kratkem ustanovljeno ministrstvo za »narodno obnovo države«. To ministrstvo bo vodil sedanji začasni predsednik vlade.

Trgovinska pogodba med Dansko in Madžarsko je bila podpisana. Madžarska bo uvažala iz Danske razne stroje, ribe, konzerve in barve, izvažala pa bo umetno svilo, zelenjavo in zdravila.

Angleške čete imajo velike vaje v severnem delu Malajskega polotoka. Manevrov se udeležujejo bele in indijske čete.

Maršal Čangkajšek zahteva večjo pojaško pomoč od Amerike, poročajo iz Washingtona.

V Parizu je prišlo do hude nesreče zaradi uhajanja plina iz poškodovanih vodov. Pet ljudi se je zadušilo, 21 pa se jih je zastrupilo in so bili odpeljani v bolnico.

Sprememba ameriškega nevtralnostnega zakona

Nemške in ameriške sodbe o pomenu tega dogodka

Newyork, 15. nov. s. Prvo ameriško razlago glede spremembe zakona o nevtralnosti prinaša »Newyork Daily News«. Po sodbi tega lista, so **Združene države zdaj stopile v drugo svetovno vojno.** Edino oviro pred dejanskim vstopom tvorijo še parlamentarne volitve, ki naj bi bile leta 1942. Ameriško ljudstvo bi tedaj morda bilo že sito vojnih izdatkov, pomanjkanja in polomov ter bi tedaj utegnilo pregnati vojne hujskače.

Berlin, 15. nov. s. Preklic bistvenih določil ameriškega zakona o nevtralnosti ni v Nemčiji vzbudil nič presenečenja. Po sodbi nemških opazovalcev ni moglo biti več najmanjšega dvoma, da bo tudi zbornica privolila v to spremembo. Negotovo je bilo le, ali se bo Rooseveltu posrečilo doseči spremembo z veliko večino, saj je šlo za uradni prehod iz nevtralnostne politike v vojno posredovanje. Toda pri tej priliki se je pokazalo veliko nasprotje med Rooseveltom in ameriškim ljudstvom. Roosevelt je upal, da bo za svojo vojno politiko dobil odobritev vsega naroda ob veličastni manifestaciji. Senat in poslanska zbornica pa sta predsedniku dokazala, da večina ljudstva nasprotuje sodelovanju Združenih držav v evropski vojni. To glasovanje je treba označiti kot popolen moralni poraz predsednika Roosevelta.

Nemški listi pravijo, da je Roosevelt zmagal edino s »senzacionalno poslanico, katero so zadnji trenutek dobili voditelji zbornice«. Gotovo pa je tudi, da je Roosevelt tik pred glasovanjem na debelo podkupoval poslance. Če bi bil Roosevelt dal na dnevni red seje predlog za napoved vojne, bi se mu ga ne bilo posrečilo uveljaviti. Posrečilo pa se mu je zaplesti državo v vojno operacije, toda samo zaradi diktatorskih pooblastil in zaradi parlamentarnih zvijač, ki dejansko pomenijo izmikanje določilom ameriške ustave.

Načrti za gospodarsko uničenje Nemčije

Stockholm, 15. nov. s. Jud Einzig, ravnatelj angleškega vodilnega gospodarskega lista »Financial News« pridružuje svoje razkošne načrte za uničenje nemške industrije načrtom, ki so bili že objavljeni v Angliji in v Združenih državah. Do takega uničenja bi prišlo po angleški zmagi. Po tem načrtu naj bi bila glavna naloga angleških in amerikanskih oblastnikov zavarovati se pred kakršnimkoli vstajenjem nemškega naroda, tudi če naj bi prizadevanje za dosego tega namena zahtevalo naj se odrečejo za nekaj let blagostanju. Ameriški in angleški industrijci morajo razumeti, da bi bili slepi in neumni, če bi nemškemu narodu dovolili kakršnokoli blagostanje, pa čeprav le zgolj iz trgovskih razlogov.

Podrobnosti o letalski nesreči francoskega vojnega ministra

Pariz, 15. nov. s. Nekdo, ki je bil navzoč pri letalski nesreči francoskega vojnega ministra generala Huntzigerja, pripoveduje, da je letalo treščilo na tla več kilometrov od najbližjega selišča. Okoli poldne so letalo videli fantje v nekem mladinskem taborišču. Čez kako poldrugo uro se je letalo spet prikazalo. Zdelo se jim je, da je pilot izgubil smer. Letalo se je spustilo na višino kakih 300 m, nekaj časa krožilo, potem pa nenadoma strmoglavilo kakor puščica v bližnji gozd. Močan soj je kmalu naznanil, da letalo gori. Fantje iz taborišča so tekli na kraj nesreče ter si pol ure prizadevali, da bi potegnili iz ognja dve napol sežgani trupli. Drugi potniki so bili ob njihovem prihodu že docela zogleneli. Ostanke generala Huntzigerja so mogli prepoznati po ostrogah in po uri

Prometna pogajanja med Nemčijo in Italijo v Rimu

Rim, 15. nov. s. Dr. Kleemann, državni podtajnik v nemškem prometnem ministrstvu, je dopotoval v Rim, da bi se z vodstvom italijanskih drž. železnic posvetoval o skupnih prometnih vprašanjih. Med svojim obiskom se bo z ministrom Horstom-Venturijem udeležil začetka električnih voženj na progi Bologna—Trento, ki bo ojačila zveze med obema državama z ozirom na promet čez Brenner.

Mati ministra za ljudsko kulturo Paolinija je včeraj umrla v Rimu.

Nemški listi prinašajo določila, ki jih bodo morali izpolnjevati vsi tisti, ki bodo sodelovali pri tako imenovanem »železnem štedenju«. Delavci bodo za to štednjo, odnosno za to obliko posojila, državi plačali na dan po 50 pfenigov ali 1 marko, lahko pa tudi na teden 3 ali 6 mark ali pa 13 in 16 mark na mesec. Kdor več zasluži, bo vloge lahko povečal za 50%.

Voditelj nemške zdravstvene službe dr. Conti je včeraj v Rimu imel zanimivo predavanje o javnem zdravstvu v Nemčiji med vojno.

Španski zunanji minister je sprejel na prisrčen pogovor hrvaškega poslanika v Madridu, grofa Pejačeviča de Virovitica.

Novi švedski pomorski oborožitveni načrt določa razorožitev 6 starih križank in nekaj torpedovk.

Švedska znanstvena akademija je sklenila iz lanskih in letošnjih nepodeljenih Nobelovih nagrad dati veliko vsoto za Rdeči križ.

»Vsak cepec bi lahko vedel, da Sovjeti nismo hoteli drugega kakor dobiti časa. Zato smo morali biti prijazni z Nemci. Sovjetska Zveza pa ni nikdar mislila pomagati Nemčiji, da bi potolkla Anglijo. Zato je tudi pošiljala Nemcem razno blago v kar najmanjših količinah.« Take izjave o bistvu bivšega sodelovanja med Rusijo in Nemčijo je pri sovjetskih vodilnih ljudeh dobil ravnatelj newyorškega lista »Post Meridian«, Ingersoll, ki se je te dni vrnil iz Rusije.

Lepo uspel koncert »Sloge« v korist Rdečega križa

Ljubljana, dne 15. nov.

Včeraj zvečer je železničarsko glasbeno društvo »Sloga« iz Ljubljane priredilo svoj pevski nastop. Kakor majhna družinica pridnih in delavnih članov se je zdel pevski mešani zbor, ko je nastopal na odrskih deskah v kinu »Sloge«. Prav številni stanovski tovariši in drugi odličniki so prihiteli na ta koncert, ki je bil eden izmed prvih v letošnji zimski sezoni.

Koncertni program je obsegal izključno slovenske ljudske umetne pesmi. Prav hvale in posnemanja vredno je tudi dejstvo, da je šel ves dobiček prireditve v korist Rdečemu križu, ki prav v teh časih potrebuje čim več denarja, da lahko uspešno izvršuje svoje plemenito poslanstvo. Res, »Sloga« naj bo v tem pogledu za zgled tudi ostalim prirediteljem.

Na sporedu je bilo 19 pevskih točk, izmed katerih so bile štiri ljudske pesmi, ostali spored pa je obsegal umetne pesmi: Adamiča, Ferjančiča, Rožanca, Ipavca, Deva, Svetela, Kreka, Vodopivca, Sattnerja, Puša in Hubada.

Po večini je nastopal mešani zbor, ki je štel družinico 35 pevk in pevcev, nekatere točke pa je zapel le ženski zbor. Na koncertu je iz prijaznosti zapela nekaj narodnih in umetnih pesmi tudi naša priznana koncertna pevka ga. Pavla Lovšetova. Na klavirju pa jo je spremljal sin dr. Samo Lovše. Pevski zbor je mojstrsko vodil g. Henrik Svetel, kateremu gre hvala, da je včerajšnji koncert tako lepo uspel.

Zbor je z vso poslušnostjo sledil dirigentu. Nekatere glasovne skupine sicer še niso dovolj izglajene in tudi ne dovolj močne (tenor), vendar pa to ni bistveno vplivalo na lepo izvajanje. Prav dobra je bila basovna skupina, ki se je posebej izkazala v težki Sattnerjevi pesmi »O nevihti«, ki zahteva močnih izvajalcev. Vse ostale pevske skupine so bile zadovoljive in je prireditelj lahko vesel svojega včerajšnjega uspeha. Ker je zbor številčno dovolj močan, glasovno pa se bo še izgladil, je gotovo, da bomo odslej večkrat videli g. Svetela s svojo pevsko družinico na koncertnih deskah. Po včerajšnjem koncertu si tega le želimo.

Burja in nov sneg v Ribniški dolini

Repa, korenje in zelje že drugič pod snegom in bo na žalost najbrž tudi ostalo

Ribnica, 15. novembra.

Prebivalstvo Ribniške doline je predvčerajšnjim nenadno doživelo velik vremenski preobrat. Po toplih dneh je postalo spet precej hladno. Že predvčerajšnjim je začel počasi naletavati spet nov sneg.

Še dosti mrzlejše sape pa so zapihale po vsej Ribniški dolini včeraj. Divjala je povsod prava burja. Čez noč je vrglo četrt metra drobnega snega. Po višjih predelih, kjer je ležal še star sneg, je zapadel mehek pršič, ki so ga zlasti veseli naši smučarji, saj se jim je nocoj ponudila krasna prilika za smučanje po mehko zasneženih pobočjih.

Hud udarec pa je nov sneg za naše kmete, ki jim je že prejšnji prinesel precejšnje skrbi, kako bodo letos pospravili zadnje poljske pridelke. Na njihovih njivah je ostalo še skoraj vse korenje, repa, pa tudi še mnogo zelja. Vsega tega zelo verjetno letos ne bo več mogoče spraviti pod streho, vsaj nič ne kaže, da bi sneg toliko skopnel, da bi korenje, repa in zelje še moglo najti svojo pot v kleti. Kmetje so zaradi tega zelo zaskrbljeni, kako bodo redili prašiče, ko je glavna krma zanje ostala pod snegom. In obenem s tem je ostala letos pod snežno odejo tudi slanina... Letos jo bodo še težje pogrešali kot v prejšnjih letih, ko ni bilo tako trdo zanjo.

V Dolenji vasi pri Ribnici bo jutri ob pol 3. popoldne v Društveni dvorani kmetijsko predavanje. Govorila bosta dva inženirja iz Ljubljane. Vabimo k čimvečji udeležbi.

Divjali so silni snežni viharji

Ljubljana, 15. septembra.

Martin nam je letos zagodel. Mesto s pečeno gosjo na krožniku je nam poslužil s snegom in ledom. Na Martinov dan je bilo v Ljubljani in okolici sila slabo vreme, megleno in oblačno. Drugod, posebno na Blokah in okoli Snežnika je bil pa ta dan jesensko izredno krasen in sončen. Snežnik, ki že septembra dobi lepo snežno odejo, se je blestel v vsej svoji sončni lepoti. In ljudje na Blokah in po Loški dolini so modrovali o slabi zimi, opozarjajoč na stari izrek: »Na Martina sonce, je že čez tri dni sneg!«

Že v četrtek so se pojavili na Blokah in po Notranjskem siloviti snežni viharji. Burja je vreščala okrog voglov in podila sneg s streh v zakotja. V Ljubljani je začelo snežiti včeraj zjutraj. Sneg je bil suh in je padal na skoraj suha tla. Zato se je hitro prijel in se je kmalu snežna plast primerno utrdila.

Od severovzhoda, tam od kamniške strani je zapihal močan veter, znameniti »krivec«, ki gre človeku v kosti. Povsod v okolici je silen veter majal drevje. Krivec pa dobi na Blokah in drugod po Krasu ime »burja«. Burja je bila silovita po Notranjskem, tako na Blokah, kjer ima svoje posebno gnezdo in kjer napravi vselej najvišje zamete, ko na gotova mesta v zakotju nanese v kratkem času do 1 m visoko snega.

Okoli Višnje gore, kakor pripovedujejo danes v Ljubljano došle kmetice, je burja silno besnela. Podirala je celo drevje in metala s streh opeko. Človek ni bil varen, da ga na cesti ne vrže burja ob tla ali pritisne ob kak zid.

Tudi v Ljubljani smo včeraj pošteno občutili mrzlo burjo, ki je vrtela sneg po ulicah in ga prašila s streh v obraz človeku. V mestu drugače ni bilo nikakih prometnih ovir in nezgod. Do davi je pošteno snežilo.

Hkratu je že včeraj pritisnil mraz. Bil je izredno nagel padec dnevne toplote. V četrtek še +8 stopinj Celzija, včeraj že —2 stopinj pod ničlo. Davi pa že — 5.6 stopinj. Torej v enem dnevu padec za 10 stopinj. Po ulicah je vse pomrznilo. Barometer je dosegel stanje 771 mm. Vse je znova pobeljeno. Snega je po ravnini do 15 cm, so pa v okolici kraji, kjer so zameti visoki do 50 cm. Sneg je izredno suh in nekdo je pristavil: »Suh je kot poper! Izvrsten za smučarje!« Športniki so se snega razveselili, toda reveži, ki niso preskrbljeni s kurivom, zro z zaskrbljenostjo v to, letos s tako silo in že tako zgodaj nastopajočo zimo!

Nakup živil za višjo ceno po naročilu

Zanimiva razprava o nakupu živil — Kontrolni organ ima srečo!

Ljubljana, 15. novembra.

Zanimiva je bila protidraginjska razprava v »vorani št. 79 okrožnega sodišča, ko je sodnik obravnaval zadevo veleposestnika g. Antona Palmeta z Iga, kjer je šlo tudi za vprašanje, da-li je nakup živil za višjo ceno po naročilu kazniv ali ne. Podana je bila proti omenjenemu posestniku ovadba in obtožba zaradi prekoračenja najvišjih cen, ko naj bi baš kot posredovalec 20. junija prodal gozdnim delavcem koruzno moko in mast po še višjih cenah, kakor so bile kot najvišje takrat oblastveno določene.

Obtoženec je povedal pred sodnikom miren in stvaren zagovor. Kratko je omenil: »V tem primeru nisem nič prodal. Nisem nastopal kot posredovalec v smislu protidraginjskih ukrepov iz dobičkaželjnosti in koristoljubja. Delavci so prišli k meni in me vprašali za delo. Šlo je za hrano. Preskrbeti bi si jo morali sami. Delali so v gozdu. Prosili so me in naročili, da naj preskrbim hrano, češ, da nimajo časa, da bi hodili okrog hrano iskat in kupovat, tudi nimajo kart. Zato so naročili meni, da naj kupim koruzno moko in mast tudi po nadnormalni ceni. Vse sem kupil po njih naročilu in na njih račun.«

Sodnik: »Kupili ste slanino in jo ovrli. Mast ste dali delavcem, ocvirke pa ste zase prihranili in jo visoko zaračunali! Pri koruznih žgancih so vendar ocvirki prav dobri!«

Obtoženec: »Mast, samo mast sem dal na njih željo, ko so sami izrecno izjavili, da imajo rajši mast, ker jim več zaleže.«

Obtoženčeva žena Antonija Palme je v bistvu potrdila njegov zagovor, da je bilo vse kupljeno po njih naročilu za višjo ceno. Kupljena je bila slanina po 19 lir kg. Obračun za nakup živil je znašal za vse 4 delavce okoli 188 lir.

Od delavcev je bil pozneje na II. razpravi zaslišan A. Zakrajšek, ki je v bistvenih in glavnih točkah potrdil obtoženčev zagovor.

Državni tožilec je vztrajal pri obtožbi in predlagal obsodbo, poudarjajoč, da je vsaka trgovina in posredovanje pri nakupu blaga nad najvišjo ceno prepovedano in ni mogoče niti upoštevati sporazuma za nakup dražjega blaga med strankami.

Branilec obtoženčev je poudaril, da manjka v dejanju obtoženčevem naklep, da bi si z višjimi cenami pridobil korist. Obtoženec je napravil vsem delavcem, za katerih prehrano ni bil obvezan, le uslugo, storil je nekaj, ne da bi računal pri izvršitvi nakupa na kak lasten dobiček. Predlagal je oprostitev.

Sledila je oprostitev in sodnik je med drugim naglasil, da ni obtoženec z nakupom živil po višji ceni in po naročilu delavcev zakrivil nikake kršitve maksimalnih cen, ker gre tu bolj za civilnopravni spor. Državni tožilec je proti sodbi prijavil priziv.

Neki mesarski pomočnik je bil obsojen na 7 dni zapora in 200 lir denarne kazni, ker je meseca maja prodajal meso po 11.40 lir kg, torej mnogo više nad maksimalno ceno, ki je bila takrat določena 6.84 lir kg. Pomočnik je bil odgovoren za dejanje, a se je izgovarjal, da je vedno prodajal meso po »enotni tarifi«, kakor jo je bilo takrat, ko še ni bil objavljen cenik št. 1, določilo Združenje mesarjev.

»Vsakdo špekulira. Če bo šlo, bo pa šlo. Če ne, pa sledi kriminal.« Tako so mislili mnogi prebrisani verižniki in navijalci, ko brezvestno zahtevajo tudi od revnih slojev pretirane cene za življenjske potrebščine. Je pa drugi izrek, ki modro pravi: »Kadar se kamen sproži, gre vse eno za drugim.« Tako je bilo pri neki prodajalki, ki je prodajala jajca in krompir po prav visokih cenah. Nekaj časa je šlo. A prišla je smola, da je vstopil v prodajalno kontrolni organ prav v trenutku, ko je prodajalka prejela večjo pošiljko jajc. Izgovarjala se je ta prodajalka, da še ni določila cen jajcem in da jih je nato vrnila, ko jo je kontrolni organ opozoril, da ne sme jajc prodajati po visokih cenah. Sodnik ji je na njen vedno se spreminjajoči zagovor pripomnil: »Kontrolni organ ima vedno srečo. Vedno stopi v prodajalno takrat, ko trgovec sprejema blago. Ni to čudno? Imel sem take izgovore že v 11 zadevah.« In prodajalka je bila obsojena zaradi navijanja cen jajcem in krompirju na 11 dni zapora, 300 lir denarne kazni in na 114 lir povprečnine.

Dolenja vas pri Ribnici potrebuje vodovod

Dolenja vas, 12. novembra.

V zadnjem času se je naša občina po izredno ugodnih ukrepih Visokega Komisarja razživela. Obisk sanitetne kolone konec oktobra je bil privabil nepričakovano veliko obiskovalcev, saj so zdravniki v enem dnevu izvršili 1700 pregledov. Ni pa važen za zdravstveno kolono le pregled posameznika, še večjega pomena je spoznavanje najnovejših zdravstvenih pripomočkov in medicinske prakse od strani preprostega človeka, kar je nudila občinstvu zdravstvena kolona. To pa pomeni velik korak v zdravstveni izobrazbi ljudstva, ki nikdar nima prilike kaj takega po bližje razmotrivati. Pogovori po naših vaseh o vtisih izrednega obiska še niso ponehali, kar dokazuje, da je zanimanje naše javnosti splošno in resnično in s tem je cilj sanitarne institucije — kolone — v marsičem dosežen. Prijaznost požrtvovalnih zdravnikov je pripomogla veliko k atrakciji te dosedaj nam neznane ustanove, katero smo v zdravstveni izobrazbi in splošnem napredku kaj pogrešali.

Ob tej priliki smo zdravnikom, posebno še požrtvovalnemu direktorju kolone g. dr. Duceju, prikazali veliko potrebo naših vasi po zdravem vodovodu. Njegovo osebno zanimanje za našo prošnjo je nam porok, da bomo dosegli eno najvitalnejših potreb naše občine. Domači zdravniki nas opozarjajo na nevarnost kakršne koli epidemije radi slabe vode, zato upamo, da bo prijazni obisk zdravstvene kolone nam rodil najbolj zaželeni zdravstveni sad — vodovod.

Vrhnika,

Jutri, v nedeljo, 16. novembra, ob 3 popoldne gostuje v »Prosvetnem domu« »Narodno gledališče« iz Ljubljane z zabavno komedijo s petjem in godbo »Pesem s ceste«, v režiji P. Malca. Igrajo igralci iz »Vie Male«: Mira Danilova, Kraljeva, Košič, Košuta, Nakrst, Rasberger in Venišnik

Odslej zatemnitev od 19. do 7.

Po novi odredbi Visokega Komisariata velja od danes, 15. novembra dalje zatemnitev od 19 do 7 zjutraj.

Oblačilne nakaznice še danes

Ljubljana, 16. novembra.

Razdeljevanje oblačilnih nakaznic bo nepreklicno zaključeno današnjo soboto 15. t. m. ob 18. uri. Zamudniki in vsi drugi, ki iz kateregakoli vzroka ne bodo sedaj dobili oblačilnih nakaznic, naj sedaj ne hodijo v mestni preskrbovalni urad ponje, ker je treba najprej urediti vse sedanje gradivo, pač pa naj potrpe ter pridejo ponje šele tedaj, ko bo objavljeno, kar se v kratkem zgodi.

Odsek za oblačilne nakaznice mestnega preskrbovalnega urada bo odslej uradoval v mestni hiši na Ambroževem trgu 7 in sicer v I. nadstropju poleg vojaškega urada. Ljudje naj zaradi oblačilnih nakaznic ne hodijo več v Mestni dom, temveč samo v I nadstropje nekdanje Židanove hiše na Ambroževem trgu, kjer je bil prej Mestni pogrebni zavod in sta sedaj tudi še socialni in vojaški urad.

Rdeči križ sporoča:

Pošto naj dvignejo na Tyrševi 11-I: Benet Milan, Oražnov dom; Benkovič Ivo, advokat; dr. Bevk Vinko, Križanke; Borišek Boža, Železn. menza; Brandt Viljem, Celovška 48; Debeljak Vojteh, Gradišče; Dekaj Henrik; Dodič Anton, Baragova; Drnovšek Ivan, Trnovska; Drnovšek Janko, dijak, Cesta 29. okt.; Droč Karla, Moste, mešč. šola; Drofenik Ferdo, Trdinova 5; Eppich Albina, Cesta na Rožnik; Fink Sonja, Kauškova; Finžgar, župnik, Mirje; Fortič Bojan, Nunska; Franke Darinka, Gorupova ul.; Frischler Siegfried, Beethovnova 14; Gerbec Ela, Kresija 2; Goltes Ladislav, Streliška; Ham Karel, Valvazorjeva 4; Inkret Dora, Korunova 10; Janžekovič dr. Janez, Križanke; Jelenc Luka, upok. šol. ravn.; Jenko Miha, župnik, Moste; Jereb Vinko, fin. direkcija; Jerin Frančiška, Vodovodna 41; Klebel Emil, Masarykova; dr. Klinar Tomaž, Pred škofijo; Klojčnik Franjo; Knez Stane, Večna 23; Knez Tončka, Na Osojah 3; Kompare Antonija, Ćampova 6; Kovačič Franc in Marija, Židovska steza; Kralj Dragotin, bančni direktor; Kramaršič Konrad, univerza; Kristan Ivana, Linhartova; Kruh dr. Peter, bolnišnica; Kunej Fanika, Galjevica 152; Leder Nada, Zagrebška; Legvart Edi, Akad. kolegij; Megler dr. V., Kolodvorska; Novak Milka, Florjanska, Perme Josipina, Orlova 7; Petejan Josip, Gledališka 7; Pless dr. Ivan, ZTOI; Podgornik Savo, Bleiweisova 43; Pogačar Andrej, semenišče; Poljanšek dr. Rado, Gradišče 10; Prirodoslovno društvo »Proteus«; Rebec Dimitrije, Tyrševa 82; Rupnik Vera, Večna pot 10; Sajovic Anton, Frančiškanska; Simčič Drago, Velebitska 4; Slovša Magda, Trnovo; Spindler Slava, uradnica PAB; Stana Roman, Podjunska; Svetlin Arno, Škrabčeva 4; Špicar Jakob, hran. ravn.; Trgovsko in bolniško podporno društvo; Ude Lojze, Pred škofijo 21; Vazzaz Jelica, Kersnikova 6; Vidmar Božena, Gerbičeva 41-a; Vrhunec Marija, Lavričeva 15; Zabukovec Leopold, pregl. fin. kon.

Vrnjeno pošto naj dvignejo: Pražarna Žika; Ivan Hace, Cesta II, št. 11; Mlinar Mara, Bežigrad 16; Mici Habič, Rožna ul. 17; Besor Cvetka, Ul. na grad 2; Ločičnik Albin, Herbersteinova 3; Gusti Debenjak; Suzana R., Wolfova 10; Golmajer Jela pri Mraku, Bolgarska 26; Beg Marija, Vič, C. II-38; Minka Spanova, Ljudska tiskarna; Pahor Valentin, Dolenjska 35; Rebec Franjo, Staničeva; Irma Lavrič, Koroška 10; Pivko Ljudmila, Erjavčeva 21; Podobnik, Tržaška 16; Petan Antonija, Sv. Petra 74; Korošak Bruno, Marijin trg 4; arh. Mathian Ivan, Drenikova 31; Janežič Mila, Puharjeva 12; Josifovič Leposava, Glavarjeva 10; Alojz Potrato, Miklavževa 32; S. Vodnik, Stari trg 17; Dežman Dragica, pri I. C. Mayer; Ljubica Košir-Beseljak, Polakova 7; Čerček Fanika, Dolenjska 3; Kušej Franjo, Pavšičeva 26; Metlar Frančka, Frankopanska 11; Petrič Alojzij, Suvoborska 14; Naglič Zlata, Poštni dom; Stukelj Rafaela, Bohoričeva 14; Janežič Mila, Puharjeva 12; Slovša Iva, Cerkvena.

V tajništvu naj se zglasijo: Lepa Josifovič, Skaza Pavla, Kotnikova; svojci Jos. Cimpermana iz Maribora, Jože Žužek, Fink I., sorodnik g. Fink Emila, Ivan Cibic, Janežič Milan iz Moravč.

Dokumente naj dvigne: Kuret Mario, Vodovodna 22.

Vsi oni, ki so se vrnili zadnji čas iz vojnega ujetništva, naj se zglase na Tyrševi cesti 11-I, bodisi pismeno ali ustno.

Valentin Šmon, šofer, naj se zglasi v trafiki Šoukal pri škofiji.

V počastitev spomina g. prof. Lapajneta Vlada so darovali njegovi prijatelji 200 lir, Zveza blagajniških zdravnikov za počastitev spomina g. ravn. dr. Joža Bohinjca 150 lir, gg. Ecker Emil in Hugo namesto venca na grob pokojne mame 100 lir. — Plemenitim darovalcem iskrena hvala!

Vestnik Prosvetne zveze izšel

Izšla je 11. štev. »Vestnika« Prosvetne zveze z aktualno in zanimivo vsebino. V uvodnem članku je ponatis članka, ki ga je prinesel »Slovenec« dne 7. okt. izpod peresa I. D. »O obletnici Krekove smrti«. Prav ta članek daje v svojem bistvu vzpodbudo, kako naj se članstvo društev prilagodi sedanjim časom.

Drugi članek »Nove smernice Pija XII.« govori o preroški napovedi sv. Očeta, kako naj bi svet sodil o osnovnih vrednotah t. j. rabi tvarnih dobrin in o delu. O tem je primeren pouk že sedaj.

Članice društev pa bo posebno zanimal članek »Dekliška delovna služba na Finskem«. Vidi se, kako so se finska dekleta znašla na svojem področju v sedanji vojni in kako ogromna je njihova korist delovne službe domovini. Nato sledi društvena kronika, film in knjižnica.

Zanimivo je poročilo o stanju Ljudske knjižnice v Ljubljani v letu 1940-41. Na novo je bilo dobavljenih 854 knjig in sicer 260 slovenskih, 241 nemških, 316 italijanskih in 37 hrvaških. Knjižnica šteje sedaj 17.344 knjig (8380 slovenskih, 7330 nemških, 970 hrvaških, 304 italijanske, 210 francoskih in 90 drugih. Izločenih je bilo 130 knjig. Obiskovalcev je bilo 13.942. Ti so si izposodili 30.555 knjig in sicer: 18.281 slovenskih, 10.452 nemških, 826 hrvaških, 532 italijanskih, 135 francoskih in 29 drugih. V letu 1939-40 si je izposodilo 12.831 obiskovalcev 25.752 knjig, v l. 1935-36 pa 8878 obiskovalcev in 15.798 izposojenih knjig. Te številke pričajo, da je število ljubiteljev dobre knjige vedno večje.

»Prosvetni oder« je naslov priloge prosvetnega »Vestnika«. Novembrska številka objavlja zanimivo in poučno tvarino: »Osnovna načela in navodila o tehniki govora in petja«. Članek je spisal strokovnjak g. Radko Simoniti. Dobro bo služil vsem onim, ki se pečajo z govorom in petjem.

Nadvse zanimiv je članek: »Hoja na odru«, v katerem podaja g. prof. Jože Potokar načela hoje igralcev na odru. Ta članek seveda bodo z veseljem proučili vsi igralci in igralke društvenih odrov.

Klic ljubljanskega škofa

k veliki narodni spravni pobožnosti devetih prvih petkov

V ljubezni presvetega Srca Jezusovega vabim vse vernike k posebni pobožnosti deveterih prvih petkov z začetkom v letošnjem decembru (prvi petek je 5. decembra).

Mnogi so to pobožnost že opravili, morda že večkrat. Saj je obljuba Jezusova, ki jo je dal sveti Marjeti Mariji, znana in je nagnila marsikoga, da je žrtvoval čas in trud ter devet prvih petkov zapovrstjo dobro pripravljen prejel zadostilno sv. obhajilo.

Da Vas vabim še enkrat, da istočasno skupaj obhajamo to pobožnost, so vzrok strašne stiske sedanjosti, ko ne trpimo samo mi, ampak vsi narodi Evrope. Ponižno moramo priznati, da je Evropa veliko grešila in bila v mnogočem laži-krščanska, sto in stoletja je zametavala velikanske milosti Kristusove in tako si je sama spletla bič, ki jo zdaj tepe. Usmiljenje božje in s tem konec hudih preizkušenj upamo doseči, če od svoje strani skušamo Bogu nuditi odkritosrčno zadoščenje za vse grehe in žalitve sveta, in sicer tako, kakor to želi presveto Srce Jezusovo.

Poleg osebnega namena, ki ga bo vsak zase naredil, imejmo vsi skupno ta namen: Tebi, presveto Srce Jezusovo, darujemo to pobožnost prvih petkov v zadoščenje tistih grehov, zaradi katerih je Evropo in nas zadela sedanja težka preizkušnja in te prisrčno prosimo, skrajšaj dneve preizkušnje, reši nas vsega hudega in daj nam kmalu svoj mir!

Vsa podrobna navodila boste dobili od svojih dušnih pastirjev. Prosim Vas, udeležujte se te pobožnosti, kolikor le mogoče mnogoštevilno in z neomejenim zaupanjem v presv. Srce Jezusovo.

Gregorij Rožman,
škof.

Nihče ne more tajiti, da je mnogokrat trpljenje le posledica človeških zablod, človeškega greha. Nihče ne more tajiti, da so evropski narodi veliko grešili, da so zašli daleč stran od Boga. Res je, da Bog pošilja trpljenje tudi na dobre ljudi, da jih preizkuša, dviga h kreposti in pripravlja večje plačilo. Res pa je tudi, da je mnogokrat trpljenje le kazen za velike grehe narodov in posameznikov, zaradi katerih trpi često potem vse človeštvo.

Z zadoščenjem, s pokoro popravljamo krivice in žalitve, storjene Bogu in kličemo nase spet njegov blagoslov in njegovo milost.

Storimo svojo dolžnost, zadoščujmo in zadoščujmo, da se nas božje Srce usmili, da se zaradi naše pokore in našega trpljenja usmili tudi drugih narodov in jim pošlje milost resničnega spreobrnjenja k pravemu krščanstvu.

V ta namen nas kliče ljubljanski škof k velikim pobožnostim, ki imajo le ta cilj, da operejo pred božjim Srcem naše grehe in grehe drugih narodov in mu dajo zadoščenje za velike zablode sedanjega časa.

Po vseh slovenskih cerkvah se bodo začele z mesecem decembrom velike spravne pobožnosti. K njim so vabljeni vsi Slovenci brez razlike.

Vsak mesec se bo na posebno slovesen način praznoval praznik prvega petka.

Pred prvim petkom v decembru se bo obhajala devetdnevnica, ki se bo začela 26. novembra ter bo trajala do 4. decembra. Devetdnevnica bo v ljubljanskih cerkvah zvečer, na deželi zjutraj.

Tam, kjer pobožnosti prvega petka ali devetdnevnice ne bi bilo možno opravljati na predpisani način, naj se verniki zberejo in opravljajo pobožnosti na drug način.

Ves slovenski narod naj se združi okrog teh pobožnosti v eno samo vrsto, ki bo zadoščevala božjemu Srcu in klicala milost na slovensko ljudstvo.

Izobraženstvo in drugi sloji! Dvignite svoj um k božjemu Srcu, uklonite ga njegovi vsemogočnosti, da se nas usmili in nam vrne zopet svoj mir!

Kmetje in delavci! Sredi napornega in težkega dela dvignite svoje roke k Bogu, pokažite mu žulje in iskreno prosite, da vam bodo zaradi vaše spokornosti in trpljenja prikrajšani dnevi preizkušnje!

Slovenci, strnimo se v eno vrsto in zadoščujmo božjemu Srcu za strašne stiske sedanjosti.

EIAR — Radio Ljubljana

Nedelja, 16. novembra. 8,00 Napoved časa in poročila v slovenščini. 8,15 Poročila. 8,30 Koncert orglarja Pardinija. 11,00 Peta maša iz bazilike Marijinega Oznanjenja v Firenci. 12,00 Razlaga evangelija v italijanščini. 12,15 Razlaga evangelija v slovenščini (p. Sekovanič). 12,35 Klasični trio. 13,00 Napoved časa in poročila. 13,15 Vojno poročilo. 13,17 Orkester. 14,00 Poročila. 14,15 Radijski orkester ljubljanske postaje. 14,45 Poročila v slovenščini. 17,15 Jože Kežman: Kmetijsko predavanje o obdelovanju zemlje. 17,35 Orkester Adamič. 19,30 Poročila v slovenščini. 19,45 Operna glasba. 20,00 Napoved časa in poročila. 20,40 Izbor iz italijanskih operet. 21.10 Violinski orkester. 21,50 Objave v slovenščini. 22,00 Vojaške koračnice. 22,45 Orkester g. Vaccarija. 22,45 Poročila v slovenščini

Kaj nam prinaša letošnji koledar »Slovenca« in »Slovenskega doma«

V naslednjem prinašamo po Kazalu čisto na kratko in samo v naslovih prelepo in obilno vsebino letošnjega koledarja naših listov »Slovenca«, »Slovenskega doma«, »Domoljuba« in »Bogoljuba«. Vsebina je v glavnem tale:

Koledarski del, ki obsega 32 strani v dveh barvah; Zemlja, izvrstna pesem Dušana Ludvika; Kolednica, narodna; Žuženberška Marija, priloga v barvah; Zgodovinski dogodki v Sloveniji po velikem petku; Cerkev v preteklem letu. A. O.; Kmečka kolednica, Leopold Stanek; »Oj ljubi, lep ino pošten slovenski jezik!«, F. Jesenovec: Vse blagoslove tebi, Ljubljana, Ivan Cankar; Ljubljana v številkah, Drago Potočnik; Odkod izvira človekova izobrazba, Fr. Vodnik; Dolenjska, Jože Dular; Ob Valvazorjevi 300 letnici, Fr. Kremžar; Večer nad dolino, pesem, Pepči Marinč; Desetnica mora na tuje, narodna pesem; Drobci iz zemljepisja Italije; Cerkev in delavstvo, dr. Ivan Ahčin; Moj oče je točil, novela, Jože Krivec; Morje v slovenski narodni pesmi, Lea Fatur; Katoliško zakonskop ravo, dr. A Odar; Bela krajina, moja Laponska, prikaz, Vinko Beličič; Dogodek Matevža Sodka, novela, Stane Kranjc; Zakon v Italiji, dr. A. Odar; Luna, prof. Silvo Breskvar; Ljudski svetniki v znamenju letnih časov, v vremenskih napovedih, verovanjih in običajih, Boris Orel; Romar, novela, Jan Plesteniak; Gospodarstvo Ljubljanske pokrajine, Drago Potočnik; Kako kmetuj, inž. A. Matičič-Fr. Malasek; Kras, prikaz, Narte Velikonja; Gospodarske osnove in gospodarska moč Italije; Na dnu Dantejevega Pekla, 3 speve prepesnil in uvod napisal Tine Debeljak; Moja prva romanja, dr. Joža Lovrenčič; Krki, Severin Šali; Prišla bo pomlad, zgodba, Janez Jalen; Svet v letu dni; Zemlja ob jezeru, potopisni prikaz, Mirko Javornik; Županova jama, biser dolenjskega Krasa, Janko Hafner; Zboljšajmo gozde malih posestnikov, inž. A. Šivic; Vučec, Stanko Janežič; Pomagaj si s tem, kar ti daje narava, Marjan Juvan; Pravice in dolžnosti delodajalcev in delojemalcev v našem soc. zavarovanju, Smersu Rudolf; Fotograf v otrokovem svetu, prof. Fr. Bajd; Praktično obdelovanje vrta, Marjan Juvan; Neverjetno, kaj? Davki in davčni sestav v Italiji; Lokovški čebljarji, Rado Bednařik; O belokranjskih steljnikih, inž. L. Sluga; Naša zemlja; Človeška prehrana; Misli tehtaj vedra glava; Rešitev vseh preglavic; Kurešček, Jan Plestenjak; O rojstvu, življenju in umiranju Slovencev, Ivo Lah; Če si bolan, tedaj vzemi, Marjan Juvan; Kako nas oči varajo; Smejmo se! Ko dozori zlata roža, Tone Čokan; Denarstvo, valuta in kredit v Italiji; Številke o današnji Evropi; Domača lekarna; Nekaj o zemlji in zvezdah; Življenje in smrt pri živalih; Naša nagradna uganka; Poštne pristojbine; Upravna razdelitev Italije; O koledarskih imenih in godovih; Če burja trese cvet, zgodovinska povest, spisala Lea Fatur, risbe J. Beranek; Kazalo; Naše jaslice, risal France Gorše, akad. kipar, in še mnogo drugega.

Vsi članki skoraj brez izjeme so obilno ilustrirani, bodisi s fotografijami, bodisi z izvirnimi risbami in slikami slovenskih umetnikov. Koledar je za 32 strani večji od lanskega in obsega 288 velikih strani. Prinaša 40 strani dolgo ilustrirano zgodovinsko povest Lee Faturjeve. Koledar pomeni po vsebini, obsegu in ureditvi novost, ki je dozdaj nismo poznali. Naročite ga — do 25. novembra je še čas.

Maksimalni cenik št. 4

Veljaven od 15. novembra 1941-XX

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je na podlagi naredbe št. 17 z dne 9. maja 1941-XIX določil naslednje maksimalne cene v prodaji na drobno za spodaj navedeno blago.

Maksimalne cene določajo v kategorični obliki mejo, pod katero se morajo stvarno gibati cene pri veletrgovcih in trgovcih na drobno; iz tega naravno sledi, da je mogoče prodajati niže kot po maksimalni ceni, toda nikoli više kakor po njej.

Trgovci na drobno, ki nimajo v zalogi blaga cenejših vrst, so dolžni prodati potrošniku po isti maksimalni ceni enako blago višje vrste.

Vrsta in kakovost	troš.	lir
1. Kruh, testenine, moka, riž, fižol		
Kruh iz enotne moke:		
v kosih do 100 g . . . . . kg		2.40
v kosih od 100 do 200 g . . «		2.25
v kosih od 200 do 500 g . «		2.20
v kosih od 500 do 1000 g . «		2.10
Testenine iz enotne moke . . «	0.10	4.15
Pšenična moka, enotna . . . «	0.02	2.50
Koruzna moka, enotna . . . «	0.02	1.70
Riž »Splendor« . . . . . «	0.19	3.50
Fižol:		
Ia nizke vrste . . . . . «	0.02	4.60
visoke vrste (preklar) . . . «	0.02	5.20
2. Olje, slanina, mast, surovo maslo, marmelada		
Jedilno olje . . . . . liter	0.38	9.60
Surovo maslo . . . . . kg	0.19	28.60
Slanina:		
sveža . . . . . «	0.38	11.80
soljena . . . . . «	0.38	12.80
prekajena . . . . . «	0.57	15.20
Mast . . . . . «	0.38	15.20
Marmelade:		
a) »Uni« po pol kg I vrste . «	0.57	7.80
»Uni« po pol kg II vrste . «	0.57	6.70
b) V čebričkih, 1 kg I vrste . «	0.57	12.10
v čebričkih, 1 kg II vrste . «	0.57	10.10
c) Trda v kartonih po 400 g . «	0.57	7.60
Kozarci »Uni« se lahko vrnejo trgovcu proti povračilu 0.50 lire. Podrobnosti vsebuje naredba št. 141 z dne 29. oktobra 1941-XIX, Sl. l. št. 89-41.		
3. Kis		
vinski . . . . . liter	0.30	4.—
špiritni . . . . . «	0.30	2.90
4. Mleko kondenzirano		
Mleko . . . . . liter	0.04	1.60
Mleko kondenzirano:		
doza po 880 g . . . . . «	0.38	15.60
doza po 385 g . . . . . «	0.38	7.40
5. Sladkor		
Sladkorna sipa . . . . . kg	0.06	7.80
Sladkor v kockah . . . . . «	0.06	7.90
6. Kurivo in mila		
Premog Bela krajina:		
kosovec . . . . . stot	0.19	23.35
kockovec . . . . . «	0.19	22.15
Premog Kočevje:		
kosovec . . . . . «	0.19	19.70
kockovec . . . . . «	0.19	18.20
Premog Št. Janž:		
kosovec . . . . . «	0.19	23.10
kockovec . . . . . «	0.19	22.—
Drva:		
mehka . . . . . m³	0.76	41.80
mehka v kolobarjih po 18 kg (20 krat 50 cm)	0.76	4.55
butare, zvezane z žico, 1 m dolge (suh smrekov ali jelov les), stot	0.76	18.50
trda:		
I. vrste . . . . . m³	1.52	135.—
II. vrste . . . . . «	1.52	130.—
III. vrste . . . . . «	1.52	121.—
Cene veljajo za razžagana in na dom postavljena drva. Všteto za dostavo 10 lir za m³.		
Bukovo oglje . . . . . kg	0.02	1.10
Bukovo oglje v vrečah . . . . «	0.02	1.20
Milo, enotno:		
50% kisline . . . . . «	0.19	9.80
40% kisline . . . . . «	0.19	8.45
italijansko . . . . . «	0.19	4.30

Okrajna načelstva za svoja območja lahko določijo še nižje cene, vse popravke navzgor pa bi morala predložiti v odobritev predhodno Visokemu komisarju.

Spredaj navedene cene se zaokrožujejo tako, da deli nad 2.5 cent dajo 5 cent., deli pod 2.5 cent. pa se ne upoštevajo

Ta maksimalni cenik mora biti izvešen v vseh skladiščih, prodajalnah in obratovalnicah, ki prodajajo v njem navedeno blago. Izvešen mora biti na vidnem in kupcu lahko dostopnem mestu. Razen tega morajo biti tudi na posameznih predmetih, namenjenih za prodajo na drobno, listki z oznako cen. Isto velja za cenik sirov, ki ga je izdalo Združenje trgovcev v Ljubljani.

En prostorni meter drv je enak 500 kg po teži pri trdih in 325 kg pri mehkih drvih.

Vsako kršenje teh predpisov se bo preganjalo kazensko po veljavnih zakonih in naredbah.

Najvišje cene na ljubljanskem trgu

Ljubljana, 16. nov.

Po dogovoru z zastopnicami in zastopniki konsumentov, prodajalcev in pridelovalcev je mestni tržni urad Visokemu Komisariatu predložil najvišje cene za tržno blago v Ljubljani tudi za prihodnji teden ter jih je ta odobril.

Z odlokom VII-2 št. 1319-41 Visokega Komisariata za Ljubljansko pokrajino veljajo za Ljubljano določene najvišje cene **od ponedeljka, 17. zjutraj do nedelje, 23. novembra zvečer.**

Najvišje cene, ki je po njih dovoljeno v Ljubljani prodajati v ceniku navedeno blago in ga plačevati, so naslednje:

Domači krompir na drobno 1.30 L; zeljnate glave na drobno izpod 10 kg 0.60 L; zeljnate glave na debelo 0.50 L; kislo zelje zeljarjev z obrtnim listom na drobno 2.50 L; kmečko kislo zelje na drobno 2 L; repa na drobno izpod 10 kg 0.70 L; repa na debelo 0.50 L; kisla repa 2 L; rdeče zelje 1 L; ohrovt 1 L; cvetača 3.20 L; brstni ohrovt 5 L; koleraba 1 L; debela koleraba do 4 komade na kg 2 L; rumena koleraba 0.50 L; rdeča pesa 1.75 L; rdeči korenček brez zelenja 2.50 L; rumeno korenje 0.50 L; šopek zelenjave za juho s korenčkom 0.20 L; peteršilj 2.50 L; por 3 L; zelena 2.40 L; črna redkev 1.20; osnaženi hren 3 L; domača čebula 2 L; šalota 2 L; česen, 25 glavic na kg, 4 L; otrebljena endivija 3 L; veliki otrebljeni motovilec 6 L; mali otrebljeni motovilec 8 L; mehka špinača 2.50 L; trda špinača 1.50 L; liter suhih bezgovih jagod 3 L; liter šipka 2 L; kg letošnjega suhega lipovega cvetja 20 L; domača žlahtna namizna jabolka 3.40 L; domača jabolka I. vrste 3 L; domača jabolka II. vrste 2 L; nagnita, obtolčena in črviva jabolka za vkuhavanje 1.50 L; domače hruške 2—4 L; domače kutine 3 L; žlahtno domače grozdje 4.50 L; domače grozdje samorodnic (izabela, šmarnica) 3 L; domači kostanj 3 L; Gobe: a) rumeni in rjavi ježek, štorovke 1 L liter, b) liter lisičk in večjih zimskih kolobarnic (mraznic, sivk) 1.50; liter sirovk, možkov (jelenovega jezika), žemljevca, ovčjega vimena 2; d) liter malih sivk za vlaganje (mraznic) 2.50; e) kilogram mladih čebularjev ali maslenk 3; f) kg jurčkov z zaprtim klobukom 10; g) kg jurčkov z odprtim klobukom 6 L. Kunci žive teže 10 L.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker je za iz drugih pokrajin uvoženo blago v veljavi cenik za zelenjavo in sadje št. 5 (na rdečem papirju), ki je stopil v veljavo v soboto, 15. novembra.

Ceno domačega krompirja na 1.30 L je določil Visoki Komisariat že 11. nov. s svojim cenikom za zelenjavo in sadje št. 5, ki je stopil v veljavo že v soboto, 15. novembra. Po tem ceniku domači krompir pri kmetu ne sme biti dražji od 1 lire, pač pa je semenski krompir pri kmetu po 1.30 lire, zgodnji holandski »bintje« pa po 1.50 lire, vendar bomo ta krompir na trgu kupovali samo za seme. Ker je v ceniku za uvoženo zelenjavo in sadje št. 5 določena najvišja cena za fino uvoženo zeleno samo na 2.40 L, je razumljivo, da je domači zeleni tudi znižana od 2.50 na 2.40 L.

V treh vrstah...

V Ljubljani je postalo vreme precej mrzlo. Živo srebro je zdrknilo kar za nekaj stopinj pod ničlo. Včerajšnji dan pa je bilo še posebno mrzlo, ker je pihala ostra burja.

Kakor poročajo nemški listi je bila letošnja trgatev bolj srednja. Sicer je bilo grozdja dovolj, vendar pa ni moglo povsem dozoreti. Mošta letos niso nikjer točili ker rajši vsi čakajo, da bo vino zavrelo.

Na Spodnještajerskem bodo kmalu sodili po nemškem pravu, ki je tesno povezano z narodom, tako je napisal dr. Ulanke v mariborskem dnevniku.

Kakor poročajo mariborski listi se je v Domovinsko zvezo v trboveljskem okraju priglasilo 95.5% vsega prebivalstva, v brežiškem pa 97.3%.

V Celju so pri kanalizacijskih delih našli staro marmornato ploščo. Kakor je bilo razvideti iz njenega napisa sega njena starost v 1. stoletje po Kristusu.

V Trbovljah so dobili novo občinsko poslopje. Lepa stavba je bila 3. t. m. dokončana in je izročena svojemu namenu.

Pravijo, da so zadnjič na Štajerskem nabrali toliko steklenic, da jih še odpeljati niso mogli. Kakor smo že poročali so bile steklenice nabrane za vojake na vzhodnem bojišču.

Nemški listi so zadnjič prinesli poročilo, da je med nemškimi vojnimi poročevalci tudi Mariborčan Šifko, ki je sam odšel na rusko fronto. Dodeljen je kot vojni poročevalec neki SS diviziji.

Vsi potrošniki bodo dobili od tega tedna dalje na Štajerskem po 250 gr. stročnic.

Kakor je izjavil rektor graškega vseučilišča, je tudi letos prišlo na univerzo precej slušateljev iz južnih krajev: Srbije, Bolgarije, Macedonije, pa nekaj celo iz Ukrajine in daljnega Egipta.

Že včeraj so ljubljanski trgovci začeli prodajati na nove oblačilne karte. Seveda gre zaenkrat delo še zelo počasi, ker se kupec boji, da mu ne bi trgovec po pomoti kaj več odstrigel, trgovec pa, da ne bi odstrigel premalo.

Nemški maturanti bodo letošnje šolsko leto končali že v velikonočnih praznikih. Namesto maturitetnih pismenih nalog, bodo veljale zadnje štiri šolske naloge. Ustni izpiti bodo zadnje dni pred prazniki. Kdor pa bo pri teh izpitih padel, bo moral hoditi v sedmo šolo.

Koledar

Danes, sobota, 15. novembra: Albert, c. uč.
Nedelja, 16. novembra: 24 pb. Jed.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa c. 6; mr. Hočevar, Celovška c. 62; mr. Gartus, Moste-Zaloška 47.

Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote od 20 do ponedeljka do 8 zjutraj mestni zdravnik dr. Debelak Gvido, Bleiweisova cesta 62-I. (prej Tyrševa).

V počaščenje ge. Terezije Tonejčeve so stalni gostje kavarne »Evrope« za mestne revežе podarili 722.50 lir, v imenu svoje ljubljene soproge je pa mestnim revežem poklonil sam kavarnar g. **Anton Toneje** še posebej 1.000 lir. Plemenitost gostov in lastnika ugledne kavarne »Evrope« je vsem Ljubljančanom najlepši zgled visoke srčne kulture našega mesta. Mestno poglavarstvo izreka vsem darovalcem najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih. Počastite rajne z dobrimi deli!

Koncert Glasbene Matice ljubljanske, ki se bo vršil v ponedeljek, 17. novembra v veliki Unionski dvorani, ima naslednji spored: 1. Pater Hugolin Sattner: Jeftejeva prisega za soli, zbor in orkester, velik basovski solo v tem delu bo pel naš najboljši pevec g. Julij Betetto, ki je bil prvi interpret te velike basovske partije pri prvi izvedbi Jeftejeve prisege marca 1910. Sopranski solo bo pela gdč. Valerija Heybalova, altovskega pa namesto obolele gospe Golobove gdč. Bogdana Stritarjeva. Obe odlični pevki sta članici naše opere. 2. Lajovic: Zacvela je roža in Pesem o tkalcu. Samospeva za sopran s spremljevanjem orkestra. Oba samospeva je inštrumentiral L. M. Škerjanc. Po kratkem odmoru bo 3. Blaž Arnič: Te Deum simfonija za mešani zbor in orkester. Prva izvedba domačega simfoničnega dela. Koncert bo vodil Samo Hubad, mladi nadarjeni naš dirigent. Občinstvo opozarjamo, da bo začetek točno bo pol 7, zato prosimo, da zasede nekaj minut pred napovedano uro svoje sedeže v koncertni dvorani. Konec bo nekaj minut pred 8, tako da imajo tudi oddaljenejši posetniki koncerta možnost povratka proti domu z vsemi tramvajskimi zvezami. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sobota, 15. novembra: Hamlet. Izven. Znižane cene. Začetek ob 16.30.

Nedelja, 16. novembra: Dopoldne ob 10.30 Princeska in pastirček. Mladinska predstava. Znižane cene. — Ob 17.30 Boter Andraž. — Izven.

Ponedeljek, 17. novembra: Zaprto.

Torek, 18. nov.: »Nocoj bomo improvizirali«. Red Torek. Začetek ob 17.30.

Opera:

Sobota, 15. novembra: Grof Luksemburški. Izven. — Začetek ob 17.

Nedelja, 16. novembra: Rigoletto. Izven. — Začetek ob 15.

Ponedeljek, 17. novembra: Zaprto.

Začetek ob 17.

Jutrišnje tekme

Kot smo že poročali bodo jutri nadaljevali s prvenstvenim tekmovanjem. Sicer je zapadlo malo snega, vendar pa ne toliko, da ne bi bilo mogoče igrati. O jutrišnjih parih pa to-le:

Ne motimo se, če pri prvem paru med Hermesom in Svobodo rečemo, da si bo Hermes spet zapisal dve točki v dobro. Sicer bo naletel v Svobodi na trdega nasprotnika, ki pa mu žal manjka moči, da bi zdržal do konca.

Tudi pri drugem paru med Jadranom in Ljubljano, bi skoraj s sigurnostjo zapisali Ljubljančanom spet dve točki. Borbeni Jadran bo moral pač kloniti, seveda če se ne bo pripetilo kaj izrednega, kar je tudi mogoče.

Kdo bo pa zmagal v tekmi Elan in Grafika, pa je težko reči. Vsekakor bo borba trda in obema gre, da si priborita dve točki, ki bosta obema kaj prav prišli. Reči moramo, da igrajo Grafičarji tehnično bolje kot Elanovci, vendar se sprašujemo, če ne bo jutri tehnika klonila pred srčnostjo. To je jutri edina tekma o kateri ne vemo, kako se bo končala. Pa bo zaradi tega morda tudi najbolj zanimiva od vseh jutrišnjih srečanj.

Igor Zagrenjen:

Zavetje v pečevju

63

»Popraviti se vas ne da, zato ker vam ni mogoče menjati nature! Lahko, da se potuhnete, ali to je premalo! Naj se spet kaj spremeni, iz volka, ki se je bil odel z ovčjo kožo, bo ob prvi priliki udarilo na dan tisto, kar ga dela za volka! Take vrste ste! Če je varno komu škoditi, se dostikrat vas eden niti po tem vpraša, če se mu od izdaje obeta kakšna korist! Samo, da lahko škoduje! V ljudeh tvoje pasme je neka pogubna, kužna reč, ki je ni mogoče ugonobiti drugače kakor na ta način, da vas zmanjka s tega sveta! — Če sin ubije očeta, če sin do smrti užalosti mater, to ni tako velik greh kakor če kdo tujcu izda ljudi, ki z njimi živi na istem svetu, diha isti zrak, govori isti jezik! Ljudje take vrste morajo biti iztrebljeni, ta bolezen je za narod hujša kakor gobavost! Iztrebljeni morajo biti in za svoj zločin kaznovani nič manj kruto kakor zaslužijo. Zločin mora biti kaznovan prav v tisti meri, v kateri se sodi, da je bil zagrešen! In zato, Tinček Podborški, — zdaj si še, ko pa bomo šli prihodnjič mimo, bomo videli le tvoje od mravelj do zadnjega vlakna obžrto in od dežja izprano okostje — če ne bo tačas že padel sneg! — Zdaj pa ostani lepo na macesnu! Ko boš čisto bel kakor oni tam spodaj, se bova nemara spet kaj pametnega pogovorila! Okostnjak mora biti moder, pljuje na tisto, kar je bil živ počel, če ni bilo prav! Večina se na smrt še jeziti pozabi! — Korec, daj mu v usta cunjo, da ne bo vpil! Dretje odmeva bolj kakor vrisk, lahko bi nam Francoze zvabilo na sled!«

Kakor je naročil, tako je bilo narejeno.

Tinček ga je samo gledal z nepopisnim sovraštvom. Strahu ni kazal, čisto tako kakor se je zarotil.

»V Belo gremo!« je potem Lukec odločil. »Vresk naj pogleda malo okoli! Dovolj sosedov se skriva tod okrog po pečevju v zavetjih! Ko bo prekuhal žalost, mu bo postalo dolgčas. Kadar pa bo spravil kaj prida vkup, se bomo spet srečali!«

Na grebenu so se še enkrat ozrli.

Zavetja niso več videli, zato pa so prav dobro razločili macesen in Tinčka. Tam so bile zdaj že mravlje na delu. Tri, štiri dni, pa bo vse opravljeno do čistega. Pa še varno! Noben krik jih ne bo izdal!

Plahutarska truma se naglo vzpenja po golem, strmem grebenu Pruke. Prehod do škrbine dobro poznajo. Sicer pa jih tudi pozdravi temna postava, ki se nenadoma zariše na meglo. Tam spodaj na oni strani jug peha iz globeli od vseh strani blede jezike k nebu.

Jernejčevec je to. Sčakal jih je bil, kakor mu je bil ukazal Lukec.

Še enkrat pogledajo nazaj.

Čisto majhen je že videti odtod Podborški Tinček.

Punkeljček, ki kazi lepo raščeno, samotno drevo.

Usmiljenja ne poznajo ti možje, le eden ali drugi bolj globoko vzame sapo, ko pot za to ni kriva.

»To je dobro, da se ne dere!« zagode Kravželjček Gamsu. »Take reči — ni da bi govoril! Težko jih prenašam! Sicer pa, prvi ni, ki tako končava, zadnji pa tudi ne! Lukec ima brščas za vsakega, ki še pride na vrsto, že ogledano mravljišče in drevo!«

Zdaj so v škrbini.

Naglo se spuste po strmem gruščnatem koritu proti položnim drnem. Čevelj za čevljem kreše ob mahovnate, mehke blazine. Rjave sledi ostajajo in drse, pa raztrgani, umazani obrazki drobnih, poznih cvetk v bornih rušah.

Gams, možak s štirioglato, vegasto glavo, ki jo obraščajo revni, redki lasje, zgoraj pa se mu sveti pleša, mora prvi dol. Onim za sabo nastavlja dlani, jih poprijemlje, si jih snema, da mu vkobal sedajo za vrat, kadar je sitno, jih preklada kakor mačke, kakor že popade in postavlja na varna stojišča.

Skok je vražje neroden.

Dobro, da imajo Gamsa s seboj! To ti je fant! Tole peč mu pokaži ali ono! Kjer koli mu ukažeš, naj pride čez, prav nič se ne bo pomišljal. Ena, dve — že pograbi za skalo! Zdaj pa samo poglej, kaj ti počne z nogama! Trmast je pa tudi kakor bik! Kamor se zagrize, tam mora čez! Katera mati ga je le rodila? Že majhnemu, tako pravijo tisti, ki so iz njegovega kraja doma, iz Grahovice, ni dalo miru! Drugi so bili veseli, če se jim ni bilo treba ubadati za drobnico, ki se je zalezla. Ta je pa kar sam od sebe tiščal v pečino, tudi, če v njej ni bilo od tal do vrha najti ene očnice! Samo iz veselja in iz trme, tod moram čez, pa če me prav pri tem vzame hudič! Kaj češ! V življenju je že tako, tudi taki prismuknjeni ljudje se v kakšni potrebi izkažejo tako, da jih ni mogoče pogrešiti.

Enega za drugim zdaj snema s pečevja in ga postavlja na bolj varna tla.

Zadnji je Lukec.

»Gams! Za rabo si pa!« mu zagode Lukec, ko ga ta zagrabi za noge, si ga spusti nase in ga zagrabi z levo roko čez pas.

Tako ga podrži. Bolj ga nobeden nikoli ne bi mogel počastiti kakor ga je Lukec s temi besedami. Vražje močnega in oblastnega se začuti v gorkoti te hvale.

Zato Lukca presadi posebno varno in počasi, pa na tak kraj, ki ga je bil prej namenil zase, da bo z njega mimo vseh strmečih zlezel po navpičnem stebru zraven skoka podnje.

Lepo bi se videlo! Marsikomu bi se naježili lasje, ko bi ga gledal!

Zdaj se pa samo po skopem pretišči mimo drugih, ki jih je bil kakor svetnike v cerkvi razpostavil na stojišča, tega bolj, onega manj zložno.

Še večkrat jim mora pomagati.

*

Spodaj, na melišču, jih zagrabi sitna, gosta megla. Mrzla, jesenska megla, ko bi bil človek rad doma, ali pa, če je to na svetu kje mogoče, na kakšni taki višavi, da se koplje v zlatem soncu. Ampak, saj tega nikjer ni, ne enega, ne drugega! Zdaj pa še celo ne, kje pa!

Podrsajo se čez umazani, stari sneg. Nekoga spodnese — ah, seveda, — kdo pa naj bo drugi kakor Kravželjček! Vrglo ga je, pa je odletel v špranjo.

Lep čas se zamudé, preden ga obtolčenega in krvavega spet spravijo ven.

»Nič ga ni treba obvezovati! Taka samogoltnost! Pred nami se je hotel greti pri peklenski peči!« reče Lukec.

Kakor en mož se zasmejejo.

Mraz je pa zares.

Zdaj se čuti, ko stoje pri miru.

Poštar se oglasi, ko so spet vsi tiho:

»Zdajle pa Tinčka že prav lepo obirajo mravljinci!«

Andrejčkov Jože: **Žalost in veselje** Roman v slikah

Risal Jože Beranek ::::: Besedilo priredil Mirko Javornik

175.

»Ali bo to moja vsakdanja hrana,« je napeljal Aleš pogovor.

»Tako je,« je odgovoril oni. »Seveda jemo tako le mornarji, sužnji morajo biti zadovoljni z vodo in suhim kruhom. Tebi je pa poglavar nekam naklonjen, zato ti je odločil tako hrano, kakor je naša. Meni je pa zapovedal učiti te arabskega jezika.«

176.

»Dobro došli, moj bodoči učitelj,« je rekel Aleš in se ni mogel vzdržati smeha, ko je gledal pritlikavega pomorščaka s ploščato glavo. Ta ga je začudeno pogledal, ko ga je vikal, nato pa rekel:

»Ti si najbrž vajen mestnega življenja, pri nas pa to ni v navadi. Drug drugemu pravimo ti, naj je poveljnik ali kar hoče.

177.

»Kakor ti je bolj všeč,« je odgovoril Aleš. »Tvoje ime je Rašet, če sem prav slišal včeraj?«

Starec je prikimal, sedel na klopco ter tudi Alešu pomignil, naj sede. Potem je začel žvečiti tobak zdaj na tej zdaj na oni strani ust, slednjič se je obrnil k durim in vse prežvečene ostanke pljunil v kot. Prižgal si je turško pipo in učenje se je pričelo.

V algah – bogate zaloge radija

Pravijo, da ga v njih ni nič manj ko v rudninah

Raziskovanja zadnjih časov so dognala, da nekatere sladkovodne alge vsebujejo najmanj toliko dragocenega radija kot tisti granitni minerali, ki so na tej prvini najbogatejši.

Že precej časa je znano, da nekatere vrste alg izžarevajo neko svetlikajočo se luč, toda temu pojavu niso pripisovali tiste pozornosti, ki bi jo v resnici zaslužile.

Natančno primerjanje količine radija v sladkovodnih in morskih algah je pokazalo, da sladkovodne alge, zlasti pa še vrsta »Zygnema«, vsebujejo mnogo višji odstotek radija, kot pa morske alge. Alga »Zygnema« ima v sebi 10% več radija kot pa katerakoli morska alga, in tudi nič manj, kakor pa minerali, iz katerih so ga dozdaj pridobivali.

Tehnične težave, ki so vsaj za zdaj še nepremostljive, pa so krive, da niso alge tudi že v praksi postale vir, iz katerega bi človek dobival tako dragoceno prvino kot je radij.

Vojni ranjenci in šport

Celo tisti, ki so izgubili nogo, se lahko tako izurijo, da skočijo 1.10 metra visoko

Berlin, novembra (CE). Gojitev športa, združenega s posebnim postopkom masiranja in navadnimi gimnastičnimi vajami, prostimi ali orodnimi, pomaga v znatni meri ozdraviti pohabljene ude, moralno dvigniti ranjenca ter mu obenem z vrnitvijo telesnega zdravja vliti potrebno silo, da zmaga neizogibne težave, če se hoče spet prilagoditi normalnemu življenju. Kakor poročajo, se lahko tudi pohabljenci, pa naj so izgubili kateri koli ud, spet v tolikšni meri »popravijo«, da so prav tako kot prej sposobni opravljati vsakovrstna dela.

Skušnje, ki so jih v zadnjem času imeli z vojnimi ranjenci brez nog ali rok, so celo pokazale, da je odstotek tistih pohabljencev, ki se po posebnem masiranju in prostih ali orodnih vajah spet popolnoma »popravijo«, izredno visok. Takšnih, pravijo, je bilo na vsakih sto gotovo devetdeset.

Tista skrivnost, po kateri vojni pohabljenec spet lahko čisto ozdravi, je šport. Vpliva zlasti na telo, ranjencu vrne spet prvotno moč in odpornost, potem pa ga okrepi tudi moralno s tem, da mu pomaga premagati notranjo krizo, ki jo povzroči pohabljenje, ter mu vlije novega poguma in vere v lastno moč.

»Športni postopek« z ranjenci, ki so po nemških bolnišnicah in okrevališčih, se začne takoj po kirurškem posežku. Masaža in domača telovadba preprečujeta, da bi pohabljeni udje preveč ne oslabeli ali se začeli sušiti, kakor se često zgodi pri človeku, ki je prisiljen ležati v postelji in se dovolj ne giblje. Kadar je ranjenec že tako pri močeh, da lahko spet zapusti bolniško posteljo, začne s telesnimi vajami ali orodno telovadbo, ali celo z lahko atletiko in plavanjem. Telo se tako čisto po načrtu okrepi in pozdravi, udje pa dobe spet nazaj potrebno gibčnost. Poleg tega se ranjencu vrača polagoma zopet zaupanje v lastno moč, na svojo nesrečo pa vsaj nekoliko pozabi.

Isti namen zasledujejo tudi manjše športne prireditve, ki jih organizirajo nalašč za nastope vojnih ranjencev. Na takšnih prireditvah nastopajo pohabljenci pod strogim zdravniškim nadzorstvom.

Pri tistih, ki so brez ene noge, gledajo zlasti na to, da postane druga, ki jo še imajo, čim močnejša in odpornejša, kajti preostalo nogo čaka odslej težja naloga, ko bo morala nadomeščati tudi drugo, ki je več ni.

Seveda pa takšnim invalidom dajo potem tudi umetno nogo, to pa šele tedaj, ko so se že tako okrepili, da jih nič več dosti ne moti, če ene noge nimajo. Res se tako izurijo, da lahko hodijo z eno samo nogo in celo tečejo in skačejo, kot da nikdar ne bi bili imeli dveh. Da to ni nemogoče, dokazujejo vsakodnevni uspehi športnega zdravljenja. Osnovne vaje delajo ti pohabljenci z izredno neprisiljenostjo. Najbolj pa človeka preseneča, ko gleda, kako ti »enonožci« skačejo celo v višino. Večina njih se po kratkem zdravljenju lahko požene celo 1.10 m visoko čez vrvico, najboljši med njimi pa skočijo tudi do 1.22 m.

Na spored vaj, ki jih delajo vojni invalidi, spada potem tudi tek čez zapreke in razne igre z žogo. Šele nato, ko se dodobra okrepe, jim dajo proteze. Vaje, ki jih pohabljenec potem dela s pomočjo umetnega uda, recimo noge, so zmerom potrdilo, kako dober je bil način zdravljenja.

Po zaslugi takšnega »športnega postopka« se pohabljenci varno in spretno gibljejo in se jim skoraj nič ne pozna, da jim kak ud manjka.

Podzemske sile so zatemnile Trondhjem

Prav pod elektrarno si je podzemski »ognjenik« poiskal duška

Norveško mesto Trondhjem, kjer so nekoč kronali skandinavske kralje, je zadnjič nenadoma ostalo v temi zaradi čudnega dogodka v tamkajšnji mestni elektrarni. Ko so začeli iskati vzroke za to nenadno »popolno zatemnitev«, so ugotovili, da se je vprav na kraju, kjer stoji trondhjemska mestna elektrarna, kdove po kakšnih notranjih zemeljskih pojavih nabralo ogromno plina, po vsej verjetnosti naravnega, ki je zelo sličen metanu. Pod hudim pritiskom je ta nenavadni plin vdrl v prostore, kjer so dinamo-stroji, in onesvestil dva čuvaja. Ker ni bilo nikogar več, ki bi stroje nadzoroval, so merilci električnega toka začeli uganjati svoje muhe, kazalci na njih pa poskakovati kakor od veselja, da so se »osvobodili«. Nazadnje so zgorele še varovalke in v trenutku je bilo vse v temi.

Ker se boje, da ne bi ta podzemski plin povzročil eksplozije, ki bi lahko pognala v zrak vso elektrarno, kopljejo zdaj noč in dan ter skušajo kje izven obljudenega Trondhjema dati duška temu čudnemu plinskemu »ognjeniku«.

Pet »božanskih« vlakov je dobila država Čile

Vozijo s hitrostjo 130 km na uro, potniki pa se med tem lahko zabavajo v razkošno urejenem baru

V južnoameriški državi Čile so pred kratkim začeli voziti najsodobnejši in nadvse razkošno urejeni električni vlaki, kakor v Nemčiji takoimenovani »Dieselovi«. Država Čile jih je dobila kar pet. Vsak je sestavljen iz treh voz. Vozijo na nad tisoč kilometrov dolgih progah in lahko dosežejo hitrost do 130 km na uro.

Posamezni vozovi so dolgi približno 65, široki pa skoraj 3 metre. Nanje se lahko naloži tudi do 152 ton blaga, poleg tega pa je na vsakem takšnem vozu še 124 sedežev za potnike. Vlak ženeta po dva motorja, od katerih ima vsak po 670 konjskih sil.

Potovanje s takšnim, nadvse sodobnim vlakom, je zelo udobno naravnost božansko. Človek je v njem res pravi gospod. Med drugim je v vlaku restavracija, v enem njenih kotov pa bar, ki v prav ničemer ne zaostaja za raznimi sodobnimi bari po hotelih. Potnikom strežejo z vsemi mogočimi dobrotami, seveda če plačajo. Kuhajo pa vse na elektriko.

Čuden pomorski samotar

Pred kratkim je priplula v Tanger majhna bela jadrnica, na kateri je vihrala švicarska zastava. Vozil jo je 29 letni Švicar Hans von Meissteuffeu, pravi pomorski samotar, doma iz Züricha.

Po svojem prihodu v Tanger je vedel povedati mnogo zanimivega o svojem potovanju po toplih vodah okoli Afrike in tudi po Afriki sami. Obiskal je številne dežele »vročega sveta« in opravljal najrazličnejše poklice in posle. V Kongu je na primer ustanovil in vodil veliko trgovino in se zdaj namerava tja vrniti, kakor je v Tangerju povedal. Meseca julija letos je kupil v mestu Vigo jadrnico in je potem z njo vozil ob vsej portugalski obali. Na tej poti se je moral večkrat ustaviti, ker so ga k temu prisila letala in ladje, zlasti angleške, da bi se njihovi kapitani prepričali, če ima ta pomorski samotar res svoje potne listine v redu.

Ta čudaški Švicar je oblastem v Tangerju tudi povedal, kakšni so njegovi bodoči nameni. Dejal je, da namerava obiskati Casablanco, Las Palmas, Dakar, Zeleni rtič, Breetown, Monrovijo, Zlato Obalo in Libreville, odtod pa se odpeljati dalje okrog južnega konca Afrike ter si ogledati še vso vzhodno njeno obalo.

Novoporočencem električni tok zastonj

Da bi se mladi ljudje rajši ženili, je uprava neke občine v češkomoravskem protektoratu sprejela zanimiv sklep. Odločila se je, kakor poroča »Centraleuropa«, da bodo odslej v tisti občini dobivali zastonj električni tok vsi novoporočenci, seveda ne zmerom, pač pa samo za dobo enega leta.

Uporaba kalorij v človeškem telesu

Znanstvena raziskovanja so v zadnjem času točno ugotovila, v kakšne namene se uporablja vsa množina kalorij, ki jih vsebujejo razna živila in ki s tem, da živila uživamo, prehajajo v človeško telo. 80 odstotkov vseh kalorij služi v ta namen, da se človeku podaljšuje življenje, dočim drugih 20 odstotkov človekove mišice pretvorijo v energijo, ki je potrebna za njihovo gibanje.

DOBRI STARI ČASI

8

Ko je z užitkom prebral stihe, ki jih je navdihnil hinavec Pasotti, je začel brskati po zmedi na pisalniku in izgrebel polo pisalnega papirja znamke Bath, da bi pisal msgr. Benagliu, edini osebi, ki bi mu v bodoče mogla pri babici pomagati. Zdelo se mu je potrebno, da ga obvesti o svojem namenu, o vzrokih, ki so privedli njegovo nevesto in njega do te mučne izvršitve omenjene namere, in o upanju, da jima bo pomagal, ko pride trenutek, da stari materi vse odkrijeta. Premišljajoč je sedel pred belim papirjem s peresom v roki, ko je priplul pod njegovim oknom čoln Carabellijevih. Kmalu nato je slišal, da je odplul čoln grofice Bianchijeve in nato še Pinov s Pasottijevima. Mislil je, da ga sedaj, ko je ostala sama, stara mati pokliče. Pa ga ni. Prebil je nekaj časa v tem pričakovnju. Nato pa je zopet začel premišljevati o svojem pismu. Mislil je tako dolgo, popravil tolikokrat uvod in tudi nadaljeval tako počasi in se tolikokrat skesal, da pismo še ni bilo skončano, ko je že bilo treba prižgati svetilko.

Konec je bil lažji. Priporočil je Luizo in sebe molitvam starega škofa in izrazil tako čisto in globoko zaupanje v Boga, da bi moralo ganiti tudi srce največjega nevernika.

Ognjevit in nagel, kakor je bil, si je bil Franco vendar ohranil preprosto, mirno vero svojega detinstva. Brez napuha in tuj filozofskemu razglabljanju, ni poznal tiste svobodomislske žeje, ki muči mladeniče, kadar njihov razum in njihovo srce srce začuti krepko uzdo pozitivne vere. Niti trenutek ni dvomil o svoji veri: vestno je izvajal vse verske vaje, ne da bi se kdaj vprašal, je-li v skladu z razumom, da tako veruje in dela. Vendar pa se ni vdajal niti misticizmu niti asketizmu. Bil je vroča, poetična duša, a hkrati je mislil jasno in ostro. Strastno se je navduševal za naravo in umetnost in se zavzemal za vse prijetnosti življenja; zato je bilo naravno, da je bežal pred misticizmom. Ker si vere ni bil priboril v duševnih bojih in ji tudi ni za dolgo časa posvečal vseh svojih misli, zato tudi ni mogla prepojiti vsega njegovega čustvovanja. Vera je bila zanj, kar je učni predmet za pridnega učenca, kateremu je šola višek vseh misli ter ni miren, dokler ne konča vseh svojih nalog in dokler se ne pripravi za drugi dan; kadar pa svoje dolžnosti izpolni, ne misli več na profesorje in knjige ter ne čuti nikake potrebe, da bi se zanimal za znanstvena vprašanja in načrte raznih šol. Zato se je večkrat zdelo, da v svojem življenju ne sledi drugemu ko svojemu vročemu, velikodušnemu srcu, svojim strastnim nagnenjem, svojim živahnim vtisom, sili svoje poštene narave, ki jo je ranila vsaka podlost in vsaka laž in ki ni prenesla nikakega ugovora in ni bila zmožna, da bi se hlinila.

Komaj je bil pismo zapečatil, ko je potrkal nekdo na vrata. Gospa grofica mu je sporočila, naj pride dol, da bodo molili rožni venec. Pri Maironovih so vsak večer med sedmo in osmo uro molili rožni venec, in služinčad je morala biti pri molitvi. Molila je naprej grofica, ki je sedela na zofi kot v tronu in gledala s vojimi zaspanimi očmi na hrbte in noge služabnikov, ki so pokleknili vse vprek po sobi, eni pred luč, ker je to najbolj prijalo njih pobožnosti, drugi zopet v senco in poltemo, najbolj pripravno za prepovedano dremanje. Franco je stopil v dvorano vprav v trenutku, ko je nosljajoči glas izpregovoril sladke besede »Češčena Marija, milosti polna«, tako leno in tako osladno, da je Franca vselej zgrabilo neko vražje veselje, da bi se poturčil. Skril se je v temen kot in ni odprl ust. Bilo mu je nemogoče, da bi odgovarjal na ta dražeči glas. Ves čas je samo premišljal zaslišavanje, ki ga skoro gotovo čaka, in kako bo poln gneva odgovarjal.

Ko je bil rožni venec pri kraju, je grofica nekaj trenutkov molčala, nato pa je izpregovorila slovesne besede:

»Carlotta, Friend.«

Carlotta, stara služabnica, je imela nalogo, da je vselej po končanem rožnem vencu vzela Frienda v naročje in ga odnesla spat.

»Tu je, gospa grofica,« je dejala Carlotta.

Toda Friend, če je bil sploh v sobi, se je znašel gotovo kje drugje, kadar se je Carlotta sklonila in stegnila roko. Ta večer je bil stari Friend dobre volje: skrival se je Carlotti in jo dražil, zmuznil se je vselej iz rok in ušel pod klavir ali pod mizo in mahajoč z repom poredno gledal ubogo služabnico, ki ga je klicala z usti: »pridi, ljubček, pridi«, v srcu pa: »mrcina grda ti«.

»Friend!« je zaklicala grofica. »Pojdi! Friend! Bodi priden!«

V Francu je vrelo. Ko mu je prišla zoprna žival med noge, sprijena po sebičnosti in ošabnosti svoje gospodarice, jo je brcnil od sebe, da se je zvalila v kremplje Carlotiti, ki je tudi dala psu na svoj račun krepek sunek, ga nesla v spalnico ter zlobno odgovarjala na njegovo cvilenje: »Kaj pa so ti naredili, ubogi Friend, kaj so ti naredili!«

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič — Izdajatelj: inž. Sodja — Urednik: Mirko Javornik — Rokopisov ne vračamo — »Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 17
Mesečna naročnina je 6 lir, za inozemstvo 10 lir — Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III — Uprava: Kopitarjeva ulica 6, Ljubljana — Telefon štev. 40-01 do 40-05 —
Podružnica: Novo mesto